

ASPECTE PRIVIND STRUCTURA VENITURILOR ÎN FAMILIILE DE ȘOMERI

MIRELA DÎMBEAN-CREȚA

Studierea șomajului prin investigarea directă a persoanelor aflate în această situație a devenit astăzi o necesitate ce decurge din mai multe rațiuni:

- numărul tot mai mare al șomerilor, atât indemnizați, cât și neindemnizați, la nivelul economiei naționale;

- degradarea continuă a nivelului de trai - componentă fundamentală a calității vieții - la unele categorii largi de populație, între care familiile ce cuprind șomeri sînt printre cele mai dezavantajate;

- realizarea unei politici eficiente de susținere a acestor persoane defavorizate trebuie să se bazeze pe cunoașterea complexă, atât la nivel macroeconomic, cât și la nivel de individ, a problemelor induse de șomaj.

De aceea, institutul nostru a realizat în luna aprilie 1992 o cercetare de bază de chestionar în municipiul București, pentru a pune în lumină aspecte noi referitoare la mediul personal și familial al șomerului: de la probleme legate de pregătirea școlară și profesională, de la eforturile de angajare pînă la probleme legate de nivelul său de trai, structura cheltuielilor și a veniturilor. În articolul de față ne oprim la prezentarea acestor aspecte, surprinse prin întrebarea: *Care sînt veniturile lunare ale familiei dumneavoastră (pe surse)?*.

După cum rezultă din date, în medie, pe întregul eșantion, venitul total al familiei este de 17571 lei, față de valoarea mediane de 16000 lei; deși cele două valori sînt foarte apropiate, ele relevă faptul că mai mult de 50% din familiile de șomeri cîștigă mai puțin de 17571 lei, unii declarînd că nu au în momentul respectiv nici un fel de venit.

În compunerea acestei valori medii, cele mai importante elemente le reprezintă, în ordine:

- salariul soțului (soției)	5966 lei = 34%
- salariile sau pensiile părinților	5756 lei = 33,3%
- indemnizația de șomaj	4504 lei = 25,6%

Deci, principalele două surse de venit ale unei familii sînt salariul soțului (soției) și veniturile părinților din salarii sau pensii, fiecare reprezentînd circa o treime din total. În al treilea rînd ca importanță se situează indemnizația de șomaj, reprezentînd un sfert din suma totală (fig. 1).

Restul veniturilor provin din proprietăți, alocații, burse, din afaceri sau prestări-servicii pe cont propriu sau alte surse. Chiar dacă ponderea veniturilor din afaceri sau prestări de servicii pe cont propriu în total venituri apare ca foarte mică - 1,3% -, în realitate suma este mai mare, mulți dintre șomerii intervievați declarând că desfășoară activități pe cont propriu sau la diferiți particulari, dar că nu doresc să oficializeze acest fapt, pentru a beneficia în continuare și de indemnizația de șomaj.

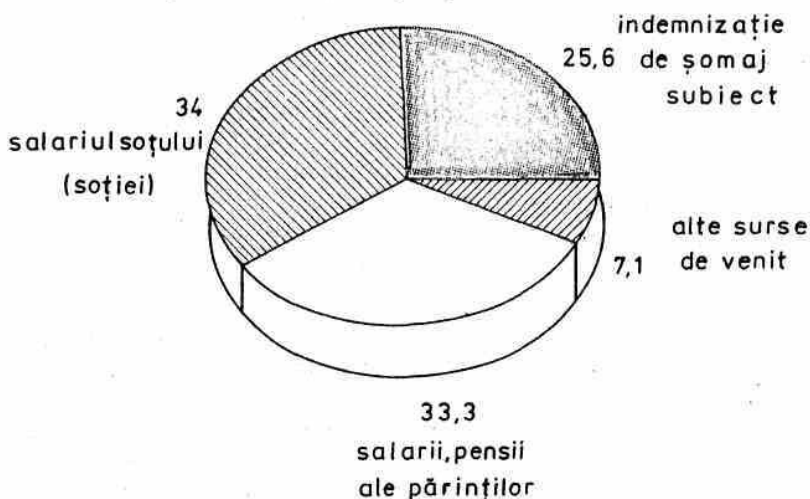

Fig. 1. Structura veniturilor familiilor de șomeri — total eșanțion — %.

Dacă analizăm situația în funcție de mărimea și componența familiei (ilustrată prin numărul de copii elevi și preșcolari), vom observa unele schimbări în această structură.

În cazul *șomerilor singuri*, indemnizația de șomaj constituie, firesc, componenta principală a resurselor bănești, reprezentând, în medie, 68,2% din totalul veniturilor, la care se adaugă, cu o pondere mai importantă, veniturile din afaceri (14,40%) și sumele de bani primite de la părinți (10,60%) (fig. 2), astfel încât venitul total declarat se ridică, în medie, la 6690 lei, aflat la limita pragului de subzistență (6731 lei în luna aprilie 1992 pentru o persoană)¹.

În cazul *famiiliilor formate din două persoane*, sursa principală de venituri (46% din total) o constituie salariul soțului (soției), urmată de indemnizația de șomaj (34,33%) și de salariile sau pensiile părinților (12,8%), venitul total mediu ridicându-se la 13837 lei (fig. 3). Două particularități trebuie evidențiate:

- salariul soțului (soției) asigură aproape jumătate din venituri, indemnizația de șomaj având și ea o pondere superioară mediei pe întregul eșanțion, în timp ce sprijinul părinților devine destul de puțin important;

- familia astfel constituită nu poate fi considerată săracă, raportul venituri/prag de subzistență fiind de 1,21.

¹ Pragul de subzistență este calculat și actualizat în concordanță cu evoluția prețurilor în cadrul institutului de Gheorghe Barbu și Vasilica Ghimpău.

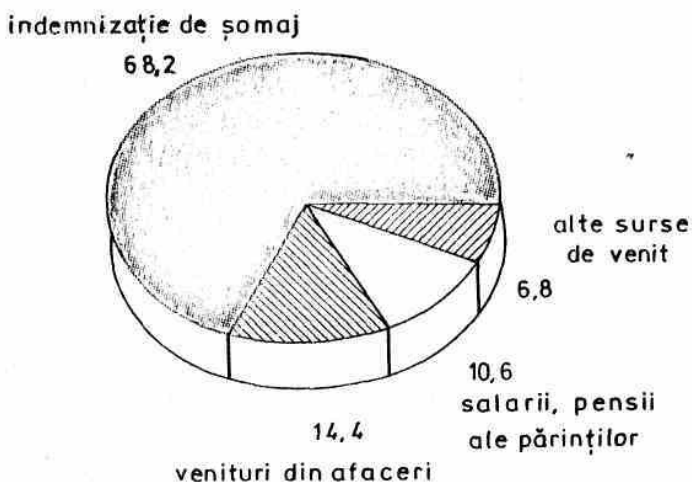

Fig. 2. Structura veniturilor familiilor de șomeri de o persoană — %.

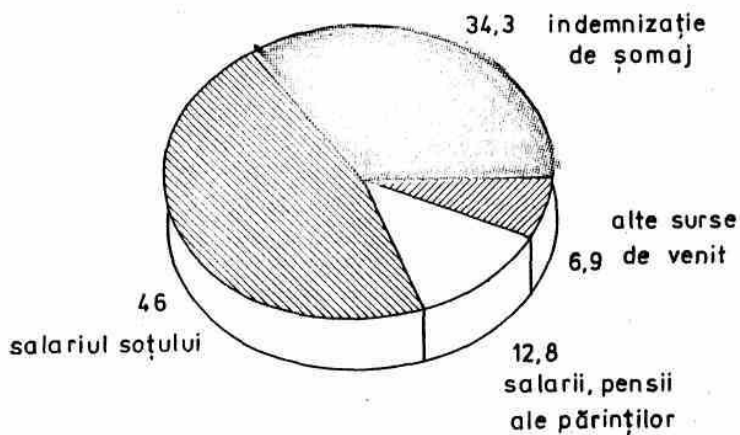
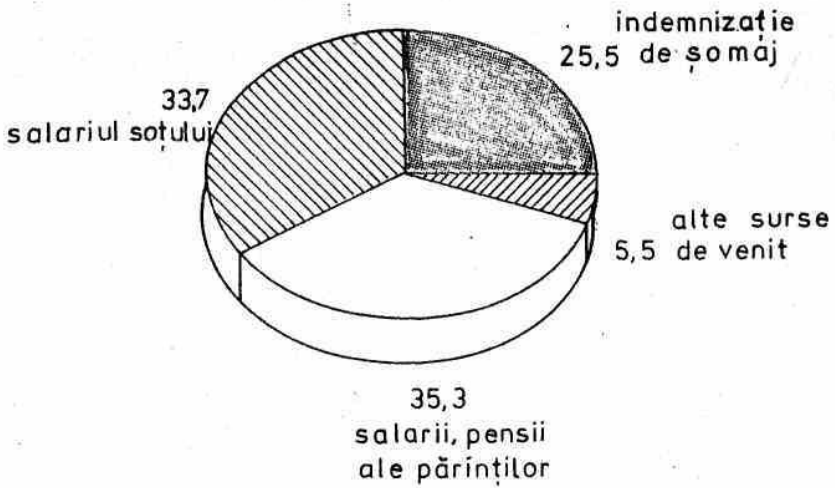
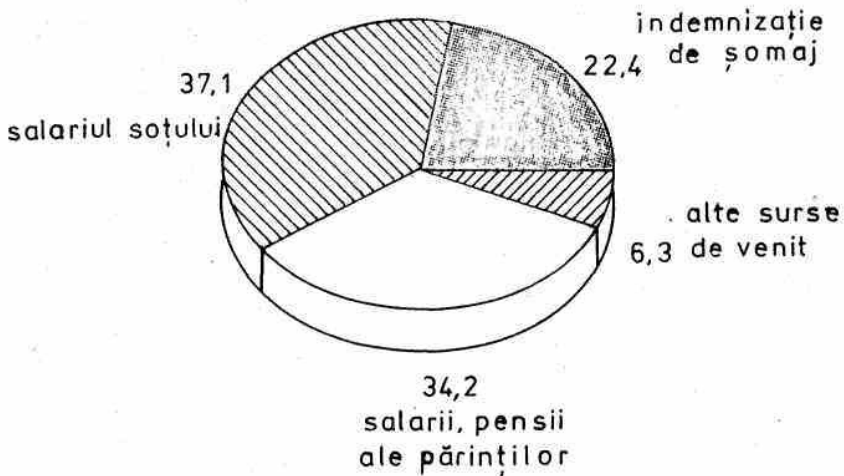

Fig. 3. Structura veniturilor familiilor de șomeri de 2 persoane — %

Structura veniturilor familiilor de șomeri de 3 persoane — %

Structura veniturilor familiilor de șomeri de 4 persoane — %

Fig. 4.

Famiile de 3 și 4 persoane, de asemenea, se situează deasupra pragului de subzistență, raportul venituri/nivel minim de trai fiind de 1,17, respectiv de 1,16, în descreștere față de situația anterioară. Aceste două tipuri de familii reprezintă aproximativ 60% din totalul eșantionului, structura veniturilor lor este foarte apropiată de structura medie: salariul soțului și veniturile părinților asigură, fiecare, aproximativ câte o treime din resursele bănești, iar indemnizația de șomaj se situează, ca importanță, pe locul al treilea, cu o pondere de 22,4% - 25,4% din total (fig. 4).

În general, aceste familii, avînd unul sau doi copii, chiar dacă locuiesc separat de părinți, primesc ajutor substanțial de la aceștia. Pe de altă parte, datorită ponderii mari a tinerilor absolvenți (învățămînt preuniversitar și universitar) șomeri (sub 25 de ani) - circa 50% la nivel național și 35% în cadrul eșantionului - mulți dintre aceștia rămîn în continuare în sînul familiei de bază, neavînd alte posibilități de întreținere.

Această tendință este subliniată cu atît mai mult în cazul *famiilor de 5 și mai multe persoane*, unde contribuția părinților crește pînă la 40%, iar proporțiile corespunzătoare salariului soțului (soției) și indemnizației de șomaj scad pînă la 25-20% (fig. 5).

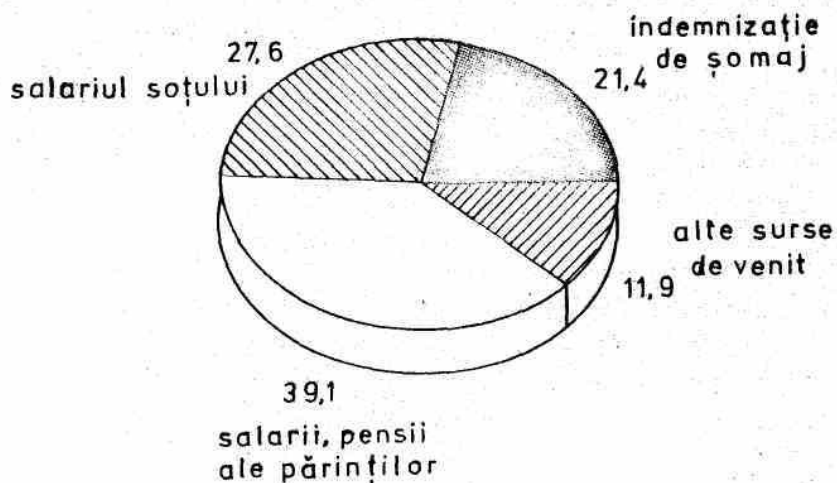
Cele mai multe familii de 5 persoane (40%) au un singur copil, iar alte 38% au trei copii, situația fiind asemănătoare și în cazul familiilor mai numeroase. De observat este însă faptul că aceste familii se bazează atît financiar, cît și din alte puncte de vedere pe prezența părinților, care sînt nevoiți să preia o bună parte din greutățile copiilor lor șomeri. Cu toate acestea, în unele cazuri, și mai ales în cele în care veniturile sînt reprezentate de pensii, raportul venituri/nevoi minime era subunitar, scăzînd la 0,84 pentru familia de 5 persoane și la 0,73 pentru familia de 6 persoane și peste (fig. 6).

Compararea venitului total mediu pe tipuri de familii cu valorile corespunzătoare pragului de subzistență (tabelul nr. 1) conduce la cîteva concluzii impuse de constatările anterioare.

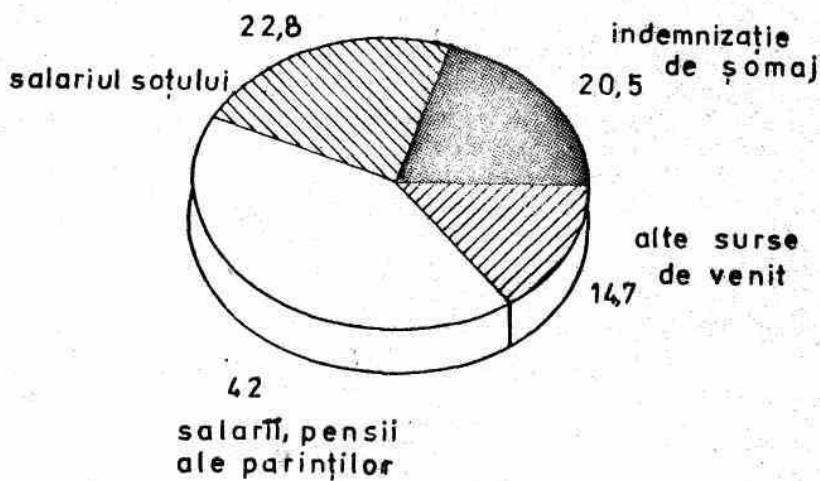
Tabelul nr. 1

Venitul total al familiei, pragul de subzistență și raportul dintre ele

	Tipul familiei					
	1 persoană	2 persoane	3 persoane	4 persoane	5 persoane	6 persoane
Venitul total (lei)	6690	13837	17349	21094	19286	19327
Prag de subzistență (lei)	6730	11434	14790	18146	22868	26224
Raport venit/prag de subzistență	0,99	1,21	1,17	1,16	0,84	0,73

Structura veniturilor familiilor de șomeri de 5 persoane — %

Structura veniturilor familiilor de șomeri de 6 persoane — %

După cum se observă:

- cele mai expuse din punct de vedere financiar (în ceea ce privește acoperirea necesităților minime) sînt familiile constituite din 5 persoane sau mai multe, pentru care raportul devine subunitar și cu atît mai mic cu cît crește numărul persoanelor;

- persoanele singure se află la limita acestui prag al sărăciei; plecînd de la structura relevată a veniturilor lor, este de presupus și de dorit ca ponderea veniturilor din prestări de servicii pe cont propriu sau din afaceri să sporească, astfel încît aceste persoane să nu mai constituie o problemă pentru societate;

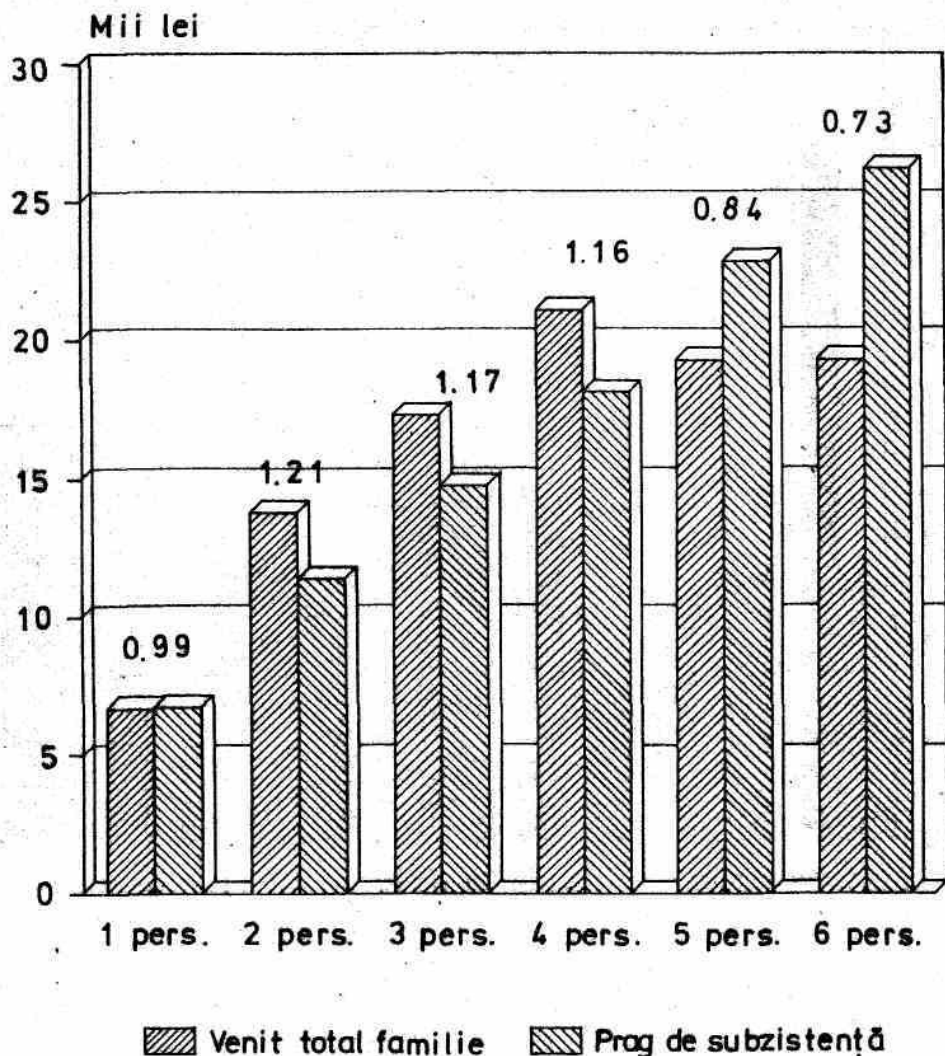

Fig. 6. Raportul dintre venitul total al familiei și pragul de sărăcie.

- familiile de 2, 3 și 4 persoane au venituri ce se situează deasupra pragului sărăciei, dar valoarea raportului scade pe măsura creșterii dimensiunii familiei;

- - pragul de subzistență este calculat la nivelul satisfacerii la un nivel minim a principalelor nevoi ale unei familii și nu este recomandat de a fi folosit ca nivel de comparație, pentru aceeași familie, mai mult de un an²;

- veniturile luate în calcul sînt cele declarate de subiecți, care au tendința subestimării acestora sau chiar a nedeclarării anumitor surse, fiind însă dificil de estimat un asemenea coeficient.

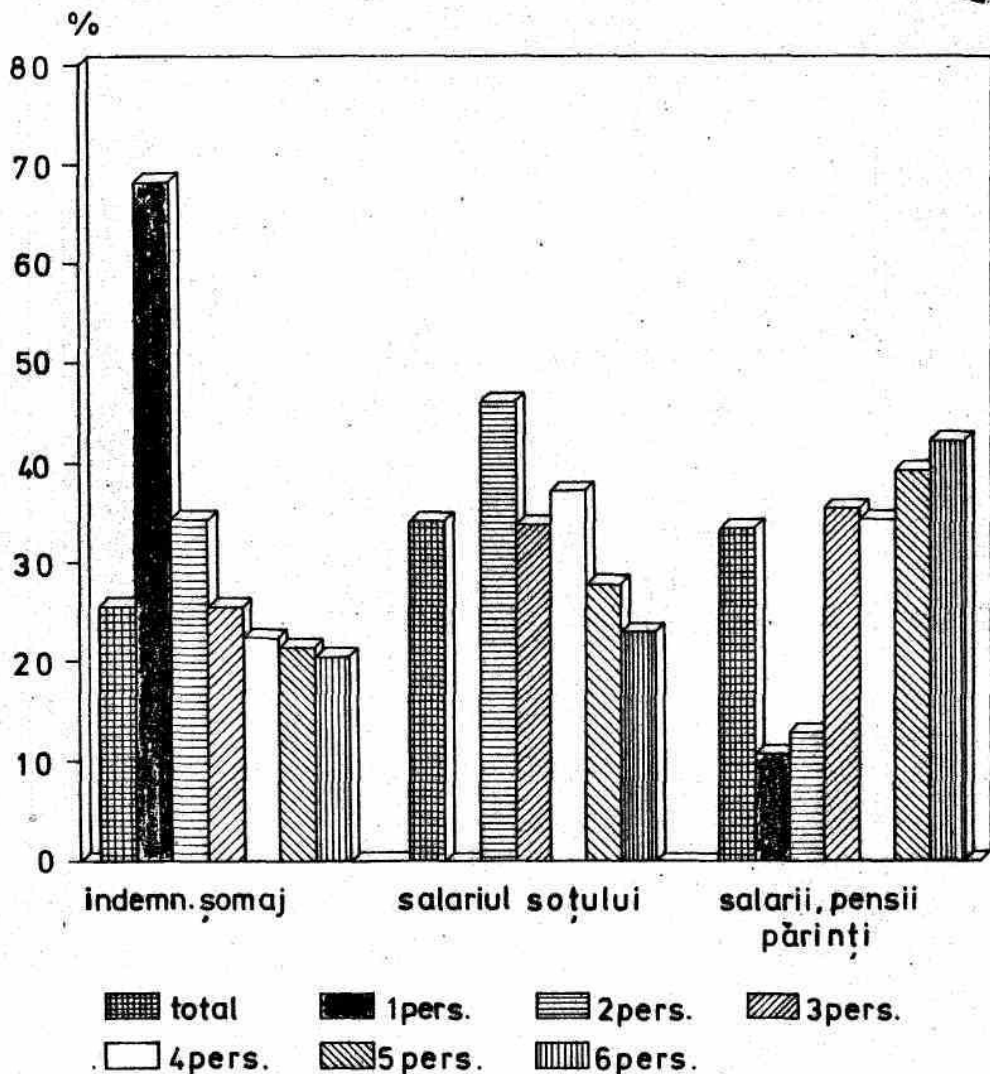

Fig. 7. Principalele trei surse de venit în familiile de șomeri.

În final, dorim să realizăm o comparație cu rezultatele unui studiu întreprins în Franța³ asupra a 17000 de șomeri pe lungă durată (peste un an): resursele gospodăriilor care cuprindeau un astfel de șomer erau formate, în principal (într-o proporție de 60%) din venituri din muncă (salariul soțului/soției) și din pensii, în timp ce indemnizațiile de șomaj nu reprezentau decît a cincea parte din resurse, restul fiind reprezentat de alte transferuri sociale. În cazul nostru, proporțiile sînt asemănătoare: veniturile de muncă și pensiile reprezintă în medie 67% din total, iar indemnizația de șomaj a patra parte. Pe măsură ce dimensiunea familiei crește, ponderea indemnizației de șomaj scade, de la 34,3%, în cazul familiei de 2 persoane, la 20,5%, în cazul familiei de 6 persoane și peste (aceste variații se observă mai ușor în fig. 7). Desigur, eșantioanele nu sînt comparabile, dar toate acestea constituie puncte de plecare, de verificare în cercetări mai ample.

---

³ Rachid Fondi, François Stankiewicz, *La lutte contre le chômage de longue durée ou l'émergence d'une politique autonome*, în *Problèmes économiques*, nr. 2058/1988.